

Õiguskantsler

Teie 15.03.2015 nr

Meie 15.04.2015 nr 7-4/150449/1501657

**Seisukoht õigusrikkumise puudumise kohta
Justiitsministeeriumi tegevus võrkeelsete pöördumiste läbi vaatamata jätmisel**

Pöördusite õiguskantsleri poole viie avaldusega, mille sisu osaliselt kattub. Neljale avaldustele olete ise kandnud kuupäevad 14.03.2015, 15.03.2015, 05.04.2015 ja 07.04.2015 ning need saabusid Õiguskantsleri Kantseleisse vastavalt 19.03.2015, 17.03.2015, 07.04.2015 ja 09.04.2015. 13.04.2015 laekus avaldus, millele Te kuupäeva märkinud ei ole, ent mille ümber olnud ümbrikul oli kuupäev 09.04.2015. Käesolev kiri on vastuseks kõigile viiele nimetatud pöördumisele.

I Teie pöördumised

17.03.2015, 19.03.2015, 09.04.2015 ja 13.04.2015 laekunud avaldustes väljendate pahameelt Justiitsministeeriumi tegevuse osas Teie pöördumistele vastamisel. Leiata, et ministeerium on käitunud ebaseaduslikult ja põhjendamatult 12.03.2015 kirjaga nr [] ja 02.04.2015 kirjaga nr [] Teie mitteriigikeelseid pöördumisi läbi vaatamata jättes. Arvate, et ministeerium diskrimineerib Teid rahvuse tõttu ja rikub seega tugevasti Teie õigusi ning alandab Teie inimväärikust. Arvate, et ministeerium rikub justiitsministri 30.11.2000 määruse „Vangla sisekorraeskiri“ (edaspidi ka VSKE) §-i 49¹ ja Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi ka PS või põhiseadus) §-i 52.

Selgitate, et ei valda küllaldaselt riigikeelt, et kaebusi esitada ja osutate Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusena nr REC(2006)2 kinnitatud „Euroopa vanglareeglistiku“ (edaspidi ka EVR) punktidele 38.1, mille kohaselt tuleb võtta etnilistesse või keelelistesse vähemusrühmadesse kuuluvate vangide vajaduste rahuldamiseks asjakohaseid meetmeid ja Viru Vanglas on Teie hinnangul selliseid vähemusrühmadesse kuuluvaid isikuid ligikaudu 90%. Viitate EVR punktidele 38.3, mille kohaselt tuleb keeleoskamatuses tulenevate raskuste ületamiseks kasutada pädevate tõlkide abi ning valmistada ette kirjalikud materjalid nendes keeltes, mida konkreetses vanglas kasutatakse.

Midagi EVR punktis 38.3 kirjeldatust Teie hinnangul Viru Vanglas ei eksisteeri ja sellega omakorda rikutakse Teie arvates Teie õigusi, alandatakse inimväärikust ja diskrimineeritakse.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Toonitate, et kui õiguskantsler Teie pöördumiste alusel midagi ette ei võta, siis pöördate seoses EVR-i nõuete rikkumisega Euroopa Inioiguste Kohtu poole.

Edasises Teie avaldustes toodu lahkneb. 09.04.2015 saabunud pöördumises rõhutegi vaid Teie õiguste rikkumisele seoses sellega, et Teie venekeelseid pöördumisi ei vaadatud ministeeriumis läbi.

17.03.2015 laekunud kirjas väidate, et ühe Teie Justiitsministeeriumi poole lähetatud pöördumise sisuks oli kohtutäitur [] tegevus 12.09.2013 Teilt 2454 euro suuruse summa sissenõudmisel, mis oli seotud 2010. aasta kriminaalasjaga nr [] ja mis 2010. aastal oli 38 000 krooni. Väidate, et ei olnud summa suurusega nõus ja vaidlustate seda juba 2010. aastast alates, ent kohtud ei anna võimalust summale vastu vaielda. Nendite, et lisaks [] nõuab Teilt raha ka kohtutäitur [], kes Teile arusaamatutel põhjustel nõuab erinevaid summasid. Leiate, et kohtutäiturite nõuded on väljamõeldis.

Seetõttu pöörduisite oma sõnade kohaselt 19.08.2014 Riigiprokuratuuri, mis saatis millegipärast Teie avalduse ringkonnaprokuratuurile, mis aga ei hakanud Teie avaldust läbi vaatama. Seetõttu pöörduisite 10.09.2014 uuesti Riigiprokuratuuri kaebusega mõlema eelnimetatud kohtutäituri peale, kuid Riigiprokuratuur edastas taas Teie pöördumise ringkonnaprokuratuurile, mis lihtsalt Teie avaldust ignoreeris.

Selgitate, et pöörduisite seepeale 17.09.2014 kaebusega Tartu Ringkonnakohtu poole ja vaidlustasite oma hinnangul Riigiprokuratuuri tegevuse. Leiate, et ringkonnakohus oli 22.10.2014 määruses nr [] nõus kriminaalmenetluse alustamisega, kuid Teile arusaamatul põhjusel ei andnud Riigikohus Teile riigi õigusabi korras esindajat ja seega asi mingil põhjusel lõpetati. Leiate, et ka sellega rikuti Teie õigusi rängasti.

19.03.2015 saabunud kirjas osutate, et Justiitsministeeriumisse pöördumise põhjuseks oli hoopis vaidlus jurist [], kes Teie väiteil sõlmis Teiega 17.12.2013 lepingu, mille kohaselt kohustus [] esindama Teid 200 eurose tasu eest kõigis Teie asjades. Väidate, et saatsite juristile raha, ent too keeldus Teid esindamast ning ei tagastanud Teie nõudmise peale Teile ka raha. Eesti Advokatuur kinnitas Teie sõnul Teie pärimise peale, et sellist advokaati advokatuuris ei ole. Nendite, et pöörduisite 20.03.2014 Riigiprokuratuuri poole, mis taas edastas Teie pöördumise ringkonnaprokuratuuri. Selgitate, et pöörduisite 06.05.2014 kaebusega Jõhvi Maakohtu (nagu Te kohut ise nimetate) poole, mis soovitas Teil pöörduda hoopiski Rakvere Maakohtu (nagu Te ise kohut nimetate) poole, mida Te ka 25.05.2014 tegite. 30.07.2014 pöörduisite oma sõnul Tartu Ringkonnakohtusse. Selles avalduses palute, et õiguskantsler vastaks Teile vene keeles.

07.04.2015 pöördumises uurite, kas õiguskantsler on kätte saanud Teie 28.03.2015 pöördumise vastuseks kirjale 14-7/150369/1501295 ning tunnete huvi, kas õiguskantsler vaatab selle läbi.

13.04.2015 laekunud pöördumises nõuate, et õiguskantsler vastaks Teile, miks õiguskantsleri asemel vastab talle Õiguskantsleri Kantselei direktor Alo Heinsalu. Leiate, et kantselei direktor mõistab Teie avaldusi valesti ja rõhutate taas, et soovite vaidlustada Justiitsministeeriumi tegevust Teie pöördumiste läbi vaatamata jätmisel. Leiate, et direktori 06.04.2015 vastus nr 14-7/150369/1501462 on õigusvastane ja põhjendamatu. Seetõttu palute õiguskantslerilt vastuseid oma 07.03.2015, 14.03.2015, 15.03.2015 ja 07.04.2015 avaldustele. Samuti soovite vastust

avaldusele, mille kuupäeva olete tähistanud järgnevalt „170115“¹. Palute ka saata koopiad oma avaldustest õiguskantslerile.

Õiguskantsleri nõunik tegi Teie avalduste menetlemisega seoses päringuid ka Kohtute Infosüsteemi ametkondlikuks kasutamiseks mõeldud osasse, samuti Rahvastikuregistrisse.

Rahvastikuregistri andmeil olete määratlemata kodakondsusega isik ja sündinud Narvas. Rahvastikuregistri ja Riikliku kinnipeetavate, karistusjärgselt kinnipeetavate, arestialuste ja vahistatute registri (edaspidi kinnipeeturegister) andmed võimaldavad järeldada, et olete vähemalt viimase 10 aasta vältel (ja ilmselt ka kogu varasema elu) elanud Eestis. Teile on korduvalt väljastatud elamislube (nt 05.05.2003, 16.02.2005, 16.02.2007 ning viimati 16.02.2008). Samuti olete ajavahemikel 03.05.2002 - 29.01.2003, 04.09.2003 - 01.01.2004 ning 01.06.2006 - 09.08.2006 ja alates 04.11.2006 viibinud erinevatel alustel (vahistatu, süüdimõistetud) arvukates erinevates Eesti Vabariigi kinnipidamiskohtades (vanglad, politsei kinnipidamiskohad).

Kohtute Infosüsteemist saadud andmeil olete tõepoolest pöördunud hagi [] vastu Viru Maakohtu poole (kohtuasi nr []) ja on põhjust arvata, et kohtuasi on lõppenud Tartu Ringkonnakohtu 13.10.2014 määrusega, millega jäeti muutmata maakohtu [] määrus. Maakohus asus lühidalt seisukohale, et keeldub Teie hagi menetlusse võtmast, kuna vaatamata kohtu nõudele ei esitanud Te oma nõude aluseks olevaid faktilisi asjaolusid selliselt, et kohtul oleks olnud võimalik hagi menetleda.

Kohtute Infosüsteemist ilmneb, et olete püüdnud vaidlustada mh ka kohtutäiturite [] ja [] tegevust Viru Maakohtus (kohtuasi nr []), ent kohtu 29.01.2013 määrusega on jäetud Teie kaebus menetlusse võtmata. Kohus selgitas, et tegi järelepärimised kaebuses tuntavalt ära nimetatud kohtutäituritele, millest selgus, et kohtutäiturite [] ega [] nimele pole Te kohtutäituri otsuse ega tegevuse peale kaebusi esitanud. Kohus leidis, et Te ei ole kinni pidanud seda liiki asjade eelnevaks kohtuväliseks lahendamiseks seadusega sätestatud kohustuslikust korrast, esitades Viru Maakohtule kaebuse rea kohtutäiturite tegevuse peale, jättes eelnevalt kaebused täituritele esitamata.

Kohtuasja nr [] materjalide seas on ka vastused kohtutäitur [] ja []. Kohtutäitur [] selgitab kohtule oma 23.01.2013 vastuses nr 042/2010/2748, et täituri menetluses on täiteasi nr 042/2010/2748, mis on algatatud Teie suhtes, Tartu Ringkonnakohtu 09.04.2010 otsuse nr [] alusel ja kaitsjatasu 257.85 euro nõudes, millele lisandub kohtutäituri tasu 123.32 eurot. Kokku on võlgnetava summa suurus 381.17 eurot. Alates 01.03.2012 kuni täituri vastuse koostamiseni ei ole täituri väiteil täiteasjas võlgniku poolt kaebusi esitatud. 24.05.2012 oli võlgniku poolt kohtutäiturile esitatud avaldus täitemenetluse nr 042/2010/2748 lõpetamiseks, seoses nõude aegumisega ja 08.06.2012 oli võlgnikule edastatud vastus avaldusele, mille kohaselt täitemenetlus ei kuulu lõpetamisele seoses aegumisega, kuna aegumistähtaeg ei ole saabunud.

Kohtutäitur [] on kohtule edastatud materjalidele lisanud oma 28.05.2012 vastuse Teile, milles selgitab, et kohtutäitur [] menetluses on kaks Teiega seonduvat täiteasja, mis omakorda on seotud Viru Maakohtu 19.01.2010 otsusega tunnistada Teid süüdi esimese astme kuriteo toimepanemise eest. Viru Maakohtu 19.01.2010 otsus jõustus 09.06.2010. Täitur on Teile oma vastuses selgitanud, et täitmisele pööratud rahalise ja varalise karistuse nõue aegub, kui vastavat

¹ Võimalik, et olete mõelnud oma 17.01.2015 kuupäeva kandvat ja 19.01.2015 Õiguskantsleri Kantsleisse laekunud avaldust, millele on vastatud 30.01.2015 kirjaga nr 14-7/150132/1500461.

karistust ei ole sisse nõutud seitsme aasta jooksul kriminaalasjas tehtud kohtuotsuse jõustumisest. Täitur viitas ka, et täitmine peatub võlgniku vangistuses viibimise ajaks.

Teie tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamise materjalide (mille Viru Vangla esitas 03.11.2014 kohtule) seas sisaldub ka [] 24.09.2014 koostatud iseloomustus, milles on osutatud, et perioodil 06.09.2011-30.10.2011 ning 17.01.2012-28.04.2012 läbisite A1-taseme riigikeelekursuse (sooritasite A1-taseme eksami 41 punktiga/50 punktist). Perioodil 15.08.2012-12.12.2012 läbisite A2-taseme riigikeelekursuse.(sooritasite edukalt 54 punktiga A2-taseme eksami) ning perioodil 04.01.2013-03.05.2013 ja 14.08.2013-14.12.2013 läbisite B1-taseme riigikeelekursuse (eksami tulemus 43 punkti vajalikust 60 p).

Kohtute Infosüsteemis leiduvatest andmetest ilmneb, et pöördusite 17.09.2014 tõepoolest Tartu Ringkonnakohtu poole (menetlus nr []). Kohus käsitles Teie pöördumist riigi õigusabi taotlusena, jättis 01.10.2014 määrusega Teie 17.09.2014 taotluse käiguta (kohtul polnud enda hinnangul selgust, milleks riigi õigusabi täpsemalt soovitakse saada). 22.10.2014 määrusega jättis kohus Teie taotluse läbi vaatamata, kuna ei pidanud Teie esitatud täiendusi piisavaks, et kohus saaks Teie taotlust sisuliselt arutada, mistõttu tuli kohtu arvates jätta riigi õigusabi taotlus läbi vaatamata. Mingit viidet, et kohus oleks pidanud Teie väidetavate kuriteoadete põhjal vajalikuks kriminaalmenetluse alustamist möönda, määrustes ei sisaldu.

Justiitsministeerium edastas Õiguskantsleri Kantseleisse ka koopiad Teie 09.03.2015 pöördumisest (registreeritud ministeeriumis 11.03.2015) ja ka 18.03.2015 kuupäeva kandvast pöördumisest (registreeritud ministeeriumis 20.03.2015) ning neile koostatud vastustest (12.03.2015 vastusest nr [] ja 02.04.2015 vastusest nr []).

09.03.2015 pöördumistes ministeeriumi poole osutate VSKE §-le 49¹ ja palute enda venekeelsed pöördumised läbi vaadata. Samuti viitate sarnaselt õiguskantslerile lähetatud pöördumistega taas oma õiguste rikkumisele, mis seisnes väidetavalt selles, et 12.09.2013 pidas kohtutäitur [] Teilt kinni 2454 euro suuruse summa nõude täitmiseks, mis seondus 2010. aasta kriminaalmenetlusega. Viitate, et ei olnud selle summaga nõus ja vaidlustate seda juba 2010. aastast. Selgitate, et [] pressib Teilt Teie sõnul välja lisaks veel 1000 euro suurust summat, samuti pressib sama asja raames Teilt raha kohtutäitur []. Kõik need summad on Teie hinnangul välja mõeldud ning selgitate ministeeriumile lähetatud kirjas, et pöördusite sellega seoses avaldustega Riigiprokuratuuri, mis aga edastas Teie avaldused ringkonnaprokuratuuri. Selgitate, et pöördusite 17.09.2015 Riigiprokuratuuri tegevuse vaidlustamiseks ringkonnakohtu poole. Sarnaselt õiguskantslerile lähetatud pöördumisega väidate, et Teie arvates nõustus kohus kriminaalmenetlust alustama, kuid Riigikohus ei andnud Teile riigi õigusabi ja Teie arvates just seepärast kriminaalasi lõpetati. Nõuate ministeeriumilt kompensatsiooni Konventsiooni (Te ei ole vaevunud selgitama, millise konventsiooni) §-i 41 alusel või õiglast kahjuhüvitust summas 10000 eurot. Samuti nõuate, et ministeerium vaataks Teie kaebuse läbi.

18.03.2015 pöördusite Justiitsministeeriumi poole seoses Riigikohtu tegevusega, mida peate põhjendamatuks ja õigusvastaseks. Te ei ole rahul Riigikohtu 26.02.2015 määrusega nr [] ja 12.03.2015 määrusega [], millega tagastati Teie kaebused ja Teie arvates võeti Teilt sellega võimalus oma õigusi kaitsta. Vastavalt riigivastutuse seaduse § 17 lõike 1 punktile 3 nõuate kahjuhüvitust 30000 euro suuruses summas. Taas nõuate ka täpsustamata konventsiooni §-i 41 alusel kompensatsiooni. Lõpetuseks soovite VSKE § 49¹ alusel Teie venekeelse pöördumise läbivaatamist.

Justiitsministeeriumi 12.03.2015 vastus nr [] ja 02.04.2015 vastus nr [] on pealkirjastatud kui kaebuste tagastamised ning on suures osas kattuvad. Neis osutatakse PS §-le 6, §-le 52 ja

keeleseaduse (edaspidi ka KeeleS) § 10 lõikele 1 ning selgitatakse, et riigikeel ja asutuste asjaajamiskeel on eesti keel. Samuti on osutatud, et asutus võib vastamisest loobuda, kui märgukiri või selgitustaotlus ei ole esitatud eesti keeles. Vastustes selgitatakse, et märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ja kollektiivse pöördumise esitamise seaduse (edaspidi ka MSVS) § 5 lõike 9 punkti 5 kohaselt loobub ministeerium Teie pöördumistele vastamast, kuna need ei ole riigikeeles. MSVS § 5 lõike 11 kohaselt palutakse Teil esitada oma pöördumised riigikeeles. Mõlemas vastuses on osutatud, et Teie pöördumised tagastatakse Teile ning 12.03.2015 kirjas on täiendavalt viidatud, et Justiitsministeeriumil puudub pädevus sekkuda kohtumenetluse või anda hinnanguid kohtumenetluse õiguspärasuse kohta.

II Õiguskantsleri seisukoht

Enne Teie pöördumiste osas seisukoha võtmist määratlen lühidalt, millised küsimused olete oma avaldustes õiguskantslerile tõstatanud. Sellele vastavalt saab rühmitada ka Teie pöördumistes toodud küsimustes kujundatud arvamusi.

Esiteks näib, et Te ei ole rahul, et ministeerium jättis Teie 09.03.2015 ja 18.03.2015 avaldused (registreeritud ministeeriumis vastavalt 11.03.2015 ja 20.03.2015) sisuliselt läbi vaatamata. Teiseks näite olevat rahulolematu kohtutäiturite [] ja [] tegevusega, kolmandaks väljendate rahulolematust kohtute tegevusega Teie erinevate pöördumiste läbivaatamisel ning neljandaks olete rahulolematu jurist [] tegevusega. Viiendaks ei ole Te rahul mõningate Teie pöördumiste läbivaatamisega Õiguskantsleri Kantseleis.

Osutan esmalt õiguskantsleri seaduse (edaspidi ka ÕKS) mitmetele erinevatele sätetele. ÕKS § 19 lõike 1 kohaselt on igaühel on õigus pöörduda oma õiguste kaitseks õiguskantsleri poole taotlusega kontrollida, kas riigiasutus, kohaliku omavalitsuse asutus või organ, avalik-õiguslik juriidiline isik või avalikke ülesandeid täitev füüsiline või eraõiguslik juriidiline isik järgib põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava. Sellest sättest tuleneb, et õiguskantsler ei teosta järelevalvet isikute üle, kes ei täida avalikke ülesandeid.

ÕKS § 25 lõike 1 kohaselt jätab õiguskantsler avalduse läbi vaatamata, kui avalduse lahendamine ei kuulu tema pädevusse. ÕKS § 25 lõikes 2 on sätestatud oluline piirang, mille kohaselt ei tohi avaldusealuses asjas olla jõustunud kohtuotsust, süüteomenetlust või kohtumenetlust lõpetavat määrust või kohtuvälise menetleja otsust väärtemenetluses ega samaaegselt toimuda kohtumenetlust, süüteomenetlust või kohtueelset kohustuslikku kaebemenetlust. See säte välistab õiguskantsleri võimaluse hinnata kohtu tegevust ning sekkuda olukorras, mil on käimas või on toimunud kriminaalmenetlus.

ÕKS § 25 lõike 3 erinevate punktide järgi võib õiguskantsler jätta avalduse läbi vaatamata muuhulgas siis, kui avaldus on esitatud pärast ühe aasta möödumist ajast, kui isik sai või pidi saada teada oma õiguste rikkumisest (ÕKS § 25 lõike 3 punkt 3) või kui isikul on võimalus esitada vaie või kasutada muid õiguskaitsevahendeid või kui isik jättis sellise võimaluse kasutamata (ÕKS § 25 lõike 3 punkt 4).

Tulles konkreetselt Teie pöördumistes toodud kaebuste juurde, nendin, et lähtuvalt ÕKS § 19 lõikest 1 ja ÕKS § 25 lõikest 1 on välistatud õiguskantsleri kontroll jurist [] tegevuse osas. [] ei kuulu Eesti Advokatuuri kodulehel leiduvate andmete kohaselt advokatuuri liikmete hulka ja seega on küllaldaselt põhjust arvata, et tegemist on juristiga, kes ei täida avalikke ülesandeid. **Seega ei ole õiguskantsleril võimalik tema tegevuse osas järelevalvet teostada ja seetõttu jätan Teie avaldused vastavas osas läbi vaatamata, lähtudes ÕKS § 19 lõikest 1 ja ÕKS § 25 lõikest 1.**

Õiguskantsler ei saa anda hinnanguid ka erinevate kohtute tegevusele Teie pöördumiste lahendamisel. Seega jätab õiguskantsler lähtuvalt ÕKS § 25 lõikest 2 läbi vaatamata Teie erinevad kaebused seoses kohtute tegevusega.

Käsitledes Teie kaebusi kohtutäiturite tegevusele ning katseid täiturite tegevuse vaidlustamiseks, nendin, et loen Teie pöördumistest välja soovi vabaneda täiturite täidetavatest nõuetest ja peatada täiturite tegevus Teilt rahasummade sissenõudmisel. Osutan esmalt, et kui kohtutäituri täidetav nõue tuleneb kohtuotsusest, siis nõuet ennast nõ kõrvaldada ei aita üldjuhul ei pöördumine kohtutäituri, Justiitsministeeriumi ega ka uurimisasutuste poole. Kuniks vastav kohtuotsus on jõus ja eksisteerib, on selle põhimõtteline vaidlustamine väljaspool kohtusüsteemi praktiliselt välistatud ja kohtusüsteemis äärmiselt erandlik (nt võib kohtuotsus muutuda teistmismenetluses). Õiguskorras eksisteerib küll mitmeid võimalusi vaidlustada kohtutäituri tegevust või kohtutäituri peale kaevata, kuid need meetmed ei likvideeri nõuet ennast ja on suunatud ennekõike kohtutäituri ühe või teise tegevuse või tegevusetuse vaidlustamisele või sellele kaebamisele.

Täitemenetluse seadustiku (edaspidi ka TMS) §§ 217-223 sätestavad erinevaid kaebevõimalusi täitemenetluses ning nende õiguskaitsevahendite rakendamine toimub eeskätt tsiviilkohtus. Võlgniku rakendatavatest õiguskaitsevahenditest võib esile tuua TMS §§ 217-219 sätestatud täitemenetluse osalise võimalust esitada kohtutäiturile kaebus kohtutäituri otsuse või tegevuse peale täitedokumendi täitmisel või täitetoimingu tegemisest keeldumisel. Sellise kaebuse saab täitemenetluse osaline esitada kümne päeva jooksul alates päevast, kui kaebuse esitaja sai teada või pidi teada saama otsuse või toimingu tegemisest, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. TMS § 218 näeb ette võimaluse esitada kaebuse kohta tehtud kohtutäituri otsuse peale otsuse kätetoimetamisest arvates kümne päeva jooksul kaebuse maakohtusse.

Kohtutäituri seaduse 2. peatüki 6. jao sätted annavad küll ka Justiitsministeeriumile ja Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale teatud pädevuse kohtutäituri üle haldusjärelevalve teostamiseks ja distsiplinaarkaristuse määramiseks, ent tegemist ei ole eelnevalt viidatud TMS §§ 217-219 sätestatud õiguskaitsevahendiga võrreldava meetmega, kuna haldusjärelevalve ja distsiplinaarkaristus ei pööra kohtutäituri tehtut nõ tagasi ega muuda juba tehtud toiminguid olematuks.

Rõhutan, et mõlema Teie osutatud kohtutäituri käes olevad nõuded näivad pärinevat aastast 2010 ja osa nende täitmiseks tehtud toimingutest paistavad olevat sooritatud juba aastail 2010-2013 – seega enam kui aasta tagasi.

Seega sedastan eelneva põhjal, et kõige tõhusam viis kohtutäituri tegevuse vaidlustamiseks on TMS §§ 217-219 sätestatud võimaluste kasutamine ja antud juhul ei ole veenvaid andmeid, et Te oleksite neid võimalusi asjakohaselt kasutanud. **Seepärast jätan Teie avalduse kohtutäiturite tegevuse osas vastavalt ÕKS § 25 lõike 3 punktile 3 ja 4 läbi vaatamata, kuna teatav osa tegevustest paistab olema toimunud enam kui aasta eest ja samuti pole näha, et oleksite kasutanud efektiivsemaid viise oma õiguste kaitseks.**

Märgin lisaks, et eelnevalt osutatud Kohtute Infosüsteemis leiduva teabe kohaselt olete mõlema kohtutäituri poole küll pöördunud sooviga täitemenetlused aegumisega seoses lõpetada, ent täiturid on põhjendatult ja kooskõlas kehtiva õigusega osutanud, et Teie vastu täitmisel olevate nõuete aegumise tähtaeg on peatunud Teie vanglas viibimise ajal. Viitan, et karistusseadustiku § 82 lõigete 4 ja 5 kohaselt peatub nii rahatrahvi, rahalise kui ka varalise karistuse täitmise aegumine võlgniku vangistuses viibimise ajaks. Viimane omakorda tähendab, et kui peate kohtutäiturite tegevust Teie vastu nõuete täitmisel õigusvastaseks pelgalt seetõttu, et Teie hinnangul peaks 2010. aastal tekkinud rahalisest või varalisest karistusest tekkinud nõue olema aegunud, siis olete suure tõenäosusega eksiarvamusel ning Teie pretensioonid täitemenetluse vastu ilmselt ka olulises osas alusetud.

Mis puudutab kriminaalmenetluse ja selle alustamata jätmise ning sel eesmärgil prokuratuuri pöördumisse, siis kordan taas juba varem öeldut, et õiguskantsler ei ole pädev kriminaalmenetlust alustama ega kriminaalmenetluse sekkuma. Pealegi näeb kriminaalmenetluse seadustik (edaspidi ka KrMS) ette spetsiifilise menetluse väidetavale kuriteo läbi kannatanud isikule menetluse alustamise taotlemiseks ja mittealustamise vaidlustamiseks. KrMS §§ 207-208 sisalduvad sätted reguleerivad nn süüdistuskohustusmenetlust ja on kindlasti kõige efektiivsemaks teeks kriminaalmenetluse mittealustamise vaidlustamisel. Minu hinnangul ei lähtu olemasolevast teabest ühemõtteliselt, et oleksite nimetatud sätetes toodud menetluskorda järgides kriminaalmenetluse mittealustamist vaidlustanud. **Seega jätan ka Teie kaebuse ses osas läbi vaatamata vastavalt ÕKS § 25 lõikele 2 ja lõike 3 punktile 4.**

Oma avaldustes olete väljendanud rahuolematust, et Justiitsministeerium on Teie võõrkeelsed pöördumised läbi vaatamata tagastanud.

Kuna olete järjepidevalt rõhutanud, et ministeerium on Teie suhtes alusetult eiranud VSKE §-s 49¹ sätestatud, selgitan esmalt, et VSKE § 49¹ ei ole universaalne ja spetsiifiline alus, mis annaks riigikeelt mitte valdavale kinni peetavale isikule võimaluse nõuda suvaliste pöördumiste tõlkimist vangla kulul riigikeelde. VSKE § 49¹ tõlgendamisel on minu hinnangul selge, et eeskätt rakendub see olukorras, mil kinni peetav isik esitab vaide või kahju hüvitamise nõude vangla vahendusel. Ei ole mingit kaalukat põhjust arvata, et kui kinni peetava isiku enda poolt vahetult ja otse esitatakse Justiitsministeeriumile pöördumine, milles ei vaidlustata vanglateenistuse tegevust ega nõuta vanglateenistuse tegevuse või tegevusetusega tekkinud kahju hüvitamist, peaks ministeerium korraldama selle tõlkimist vastavalt VSKE §-le 49¹. **Seega leian, et jättes Teie pöördumistele kohaldamata VSKE §-s 49¹ sätestatud, ei rikkunud Justiitsministeerium Teie õigusi.**

Nõustuda tuleb Justiitsministeeriumi vastustes sisalduvate väidetega, et PS § 6 ja § 52 ja ka KeeleS § 10 lõike 1 kohaselt on Eesti Vabariigi riigikeeleks ja asutuste asjaajamise keeleks eesti keel. Sama sätestavad ka KeeleS §-d 3 ja 4. Olete 13.04.2015 ja 09.04.2015 laekunud pöördumistes väitnud, et ministeerium eirab Teie võõrkeelseid pöördumisi läbi vaadates PS §-is 52 sätestatud. PS § 52 sisaldab endas erinevaid regulatsioone (eeskätt siiski reeglit, et riigiasutuste asjaajamiskeel on eesti keel), ent selles ei ole puudutatud küsimust võõrkeelsete pöördumiste esitamise võimaluste kohta. PS § 52 lõige 2 sätestab reeglid kohalikus omavalitsuses sisemises asjaajamises paikkonna püsielanike enamiku keele kasutamiseks, kuid ma ei näe sel sättel seost Teie pöördumistega. Justiitsministeerium ei ole kohaliku omavalitsuse organ ega asutus. **Seega on Teie väited PS § 52 eiramisest minu hinnangul antud kontekstis alusetud.**

Tulles konkreetsemalt Teie Justiitsministeeriumisse esitatud pöördumiste ja neile antud vastuste juurde, tuleb esmalt hinnata, kuidas pöördumisi kvalifitseerida. Ministeeriumi (ja ka õiguskantsleri) poole pöördudes olete järjekindlalt pealkirjastanud oma pöördumisi kui „kaebus“ (v.k. „жалоба“). Samas on pöördumiste sisuks olnud ebamäärased väited Teie õiguste rikkumistest, nõue maksta kompensatsiooni ja/või hüvitada tekitatud kahju ning palve Teie pöördumine läbi vaadata. Arvestades, et selgelt on välja loetavad vaid taotlused hüvitada riigivastutuse seaduse (edaspidi ka RVastS) § 17 lõike 1 punkti 3 alusel Teile väidetavalt tekkinud kahju, siis pean õigeaks käsitleda Teie pöördumisi ministeeriumi poole ennekõike taotlustena riigivastutuse seaduse alusel kahju hüvitamiseks.

Riigivastutuse seaduses küll ei viidata haldusmenetluse seaduse kohaldamisele, ent puudub mõistlik põhjus arvata, et kahju hüvitamise taotluse läbivaatamine ei kujutaks endast haldusmenetlust haldusmenetluse seaduse mõttes ning haldusmenetlusena on kahju hüvitamise taotluste läbivaatamist haldusorganik käsitletud ka Riigikohus.² Kuna riigivastutuse seaduses ei ole erisätteid võõrkeele kasutamise kohta kahju hüvitamise taotluste läbivaatamisel haldusorganik, siis tuleb eeltoodust lähtuvalt juhinduda ses osas ennekõike haldusmenetluse seaduse (edaspidi ka HMS) regulatsioonist.

HMS § 20 kohaselt on haldusmenetluse keel eesti keel ning võõrkeeli kasutatakse haldusmenetluses keeleseaduses sätestatud korras. HMS § 21 sätestab, et kui menetlusosaline või tema esindaja ei valda keelt, milles asja menetletakse, kaasatakse menetlusosalise taotlusel asja menetlemisele tõlk. Seejuures katab tõlgi kaasamise kulud tõlgi kaasamist taotlenud menetlusosaline, kui seaduse või määrusega ei ole sätestatud teisiti või kui haldusorgan ei otsusta teisiti.

KeeleS § 12 lõike 1 kohaselt on riigiasutusel või kohaliku omavalitsuse asutusel õigus juhul, kui asutusele esitatakse võõrkeelne avaldus või muu dokument, nõuda dokumendi esitajalt selle tõlget eesti keelde, välja arvatud KeeleS §-s 9 sätestatud juhul. Tõlke nõudmisest antakse avalduse või muu dokumendi esitajale viivitamata teada.

KeeleS § 9 käsitleb vähemusrahvuse keele kasutamise õigust, mille osas õiguskantsler on varasemalt asunud seisukohale, et kohaliku omavalitsuse üksuses, kus rahvastikuregistri andmete kohaselt (seisuga 01.01.) ületab püsielanikest vähemusrahvusest Eesti kodanike arv poole kogu vastava kohaliku omavalitsuse püsielanike arvust, on isikul õigus saada vastuseid riigilt ja vastavalt kohalikult omavalitsuselt eesti keele kõrval ka selle vähemusrahvuse keeles. Regionaalministri poolt õiguskantslerile esitatud andmete kohaselt ei olnud seisuga 01.01.2009 üheski Eesti kohalikus omavalitsuses vastavat situatsiooni tekkinud. Näiteks Jõhvi vallas, kus asub Viru Vangla, oli püsielanike arv kokku 12840 ning neist Eesti kodanikke, kelle rahvus on venelane, on vaid 2967. Seega oli vähemusrahvusest Eesti kodanikest püsielanike arv ilmselgelt alla poole. Teisisõnu, üheski vanglas (sh Viru Vanglas) ei olnud 2009. aasta seisuga õiguskantslerile teada olevate statistiliste andmete kohaselt kinni peetavatel isikutel PS § 51 lõikele 2 ja KeeleS § 9 lõikele 1 tuginedes õigust nõuda vastuseid riigilt ka kohalikult omavalitsuselt ja nende ametiisikutelt vähemusrahvuse keeles.³ Mul ei ole mingit kaalukat põhjust arvata, et aastaga 2009. võrreldes on olukord Jõhvi vallas kardinaalselt muutunud ning alust oleks Teie Justiitsministeeriumile esitatud pöördumiste osas rakendada PS § 51 lõikes 2 ja KeeleS § 9 lõikes 1 sätestatut.

² Vt nt RHKM 20.06.2013, nr 3-3-1-34-13 p 8-13.

³ Õiguskantsleri 04.06.2009 soovitus nr 7-4/080940/0903300, p 38-39. Toonane seisukoht tugines keeleseaduse eelmise redaktsiooni sõnastusele, kus vähemusrahvuse keele kasutamise õigus oli sätestatud seaduse §-s 10, kuid täna kehtiva KeeleS § 9 lõike 1 sõnastus on sisuliselt sama, mistõttu on hinnang asjakohane ka praegu.

Seega võib eelneva vahekokkuvõttena tõdeda, et Justiitsministeeriumil oli seadusest lähtuv võimalus jätta Teie võõrkeelsed pöördumised läbi vaatamata ja need tagastada. Vastav kaalutusõigus tuleneb HMS § 20 lõikest 2 ja KeeleS § 12 lõikest 1.

Ehkki vastav kaalutusõigus seadusest tulenevalt ministeeriumil eksisteeris ja eksisteerib, pean veel vajalikuks hinnata, kas Teie isik ja Teie pöördumiste sisu võisid olla sellised, mis tinginuks ministeeriumi kaalutusruumi tuntava ahenemise ning toonuks kaasa vajaduse Teie võõrkeelseid pöördumisi siiski läbi vaadata.

Eeltoodud andmetele tuginedes tuleb sellele küsimusele vastata eitavalt. Eesti keel on Eesti Vabariigi ainus riigikeel olnud juba alates 1992. aastast, seega tänaseks juba pea 23 aastat. Rahvastikuregistri ja kinnipeeturegistri andmed võimaldavad väita, et olete Eesti Vabariigis elanud pikki aastaid ja seetõttu ei saanud asjaolu, et riigiasutuste asjaajamiskeel on eesti keel, Teid aastal 2015 üllatada. Aega olukorraga kohanemiseks (sh riigikeele õppimiseks) on olnud piisavalt.

Teiseks leian, et Teie riigikeele oskus ei ole kättesaadavale teabele tuginedes sugugi olematu. Eelnevalt viidatud materjalide kohaselt on vastava eksamitulemusega tuvastatud, et Teie riigikeeleoskus vastab vähemalt tasemele A2 ja olete läbinud ka B1 taseme riigikeele kursused.

Teie pöördumised on küll tulvil korduvaid ja ohtrasõnalisi kinnitusi sellest, kuidas rikutakse Teie inimõigusi, inimväarikust jne, ent seejuures siiski üsna sisutud. Faktilise materjali osas olete osutanud vaid asjaolule, et ei ole rahul kohtute otsustega ja leiata, et kohtutäiturid tegelevad Teilt raha väljapressimisega, ent milles kohtute ja kohtutäiturite tegevus ja selle õigusvastasus seisneb, kuidas ja millise kahju see on kaasa toonud, on pöördumistes sisuliselt käsitlemata. Selliste põhistamata ja lahmivate kirjutiste edukus oleks äärmiselt küsitav ka riigikeelsena esitatuna, samuti ei saa pidada sugugi ebatõenäoliseks, et sedalaadi üheülbaliste ja põhistamata pöördumiste koostamiseks oleks küllaldane ka Teie riigikeele oskuse tase.

Seega ei saa ma eelneva põhjal leida küllaldast tuge väitmaks, et ministeeriumi kaalutusruum Teie võõrkeelsete pöördumiste läbi vaatamata jätmisel olnuks tuntavalt ahenenud ning asjaolud oleks pidanud tingima nende läbivaatamise ka võõrkeelsena või haldusorgani initsiatiivil tõlketeenuse kaasamise.

Lisan juurde, et Teie viidatud EVR on Riigikohtu järjepideva käsitlemise kohaselt soovitusliku iseloomuga, ei ole õiguslikult siduv ning seda tuleb käsitada eesmärkide ja põhimõtetenä, mille täitmise poole püüelda ja millest võimaluse korral juhinduda Eesti õigusaktide tõlgendamisel ja rakendamisel.⁴

Kõige eelneva kokkuvõttena nendin, et ei tuvasta Teie õiguste rikkumist selles, et Justiitsministeerium tagastas 12.03.2015 vastusega nr [] ja 02.04.2015 vastusega nr [] Teie pöördumised neid läbi vaatamata põhjusel, et need ei olnud esitatud riigikeelsena.

Kaebate ka Õiguskantsleri Kantselei direktori 06.04.2015 vastusele nr 14-7/150369/1501462. Nimetatud kirjale viitamine ise osutab, et olete saanud vastuse oma 07.04.2015 laekunud kirjas püstitatud küsimusele, kas õiguskantsler on saanud ja läbi vaadanud Teie 28.03.2015 pöördumise. Teie kriitika ja küsimuste osas nendin, et Õiguskantsleri Kantselei direktor

⁴ Vt nt RKPJKo 31.12.2014, nr 3-4-1-50-14, p 32.

allkirjastas õiguskantsleri volitusel ja teadmisel avaldajatele minevaid vastuseid asjades, milles õiguskantsler otsustas esitatud pöördumise osas menetlust mitte alustada.

Sarnaselt Teie mitmete teiste pöördumistega on ka 13.04.2015 laekunud kiri ohtrasõnaline, ent ilma oluliste sisuliste põhjusteteta. Seepärast nendin vaid, et nõustun kõigi 24.03.2015 kirjas nr 14-7/150369/1501295 ja 06.04.2015 kirjas nr 14-7/150369/1501462 toodud seisukohtadega ega pea vajalikuks neid siin taasesitada. Tõden vaid, et Teie pöördumised, millele vastuseks 24.03.2015 ja 06.04.2015 kirjad olid koostatud (Teie 07.03.2015 kuupäeva kandev ja 11.03.2015 laekunud pöördumine ning 28.03.2015 kuupäeva kandev ja 31.03.2015 laekunud pöördumine) ei anna põhjust nõustuda Teiega, et Teie pöördumisi on vääralt tõlgendatud ning eiratud soovi vaidlustada Justiitsministeeriumi tegevust.

11.03.2015 saabunud avalduses keskendute Teie õiguste väidetavale rikkumisele Viru Vangla ja kohtute poolt ning nõuate, et õiguskantsler kohustaks kohtuid Teie pöördumisi läbi vaatama. Seejuures mainite vaid möödaminnes, et Justiitsministeerium selgitas Teile, et ei saa teostada järelevalvet kohtute tegevuse üle. Teie 11.03.2015 laekunud pöördumisest ei ole kuidagi välja loetav soov vaidlustada ministeeriumi tegevust.

31.03.2015 laekunud avalduses kaebate jällegi Viru Vangla ja kohtute tegevusele ja nõuate taas, et õiguskantsler kohustaks kohtuid Teie pöördumisi läbi vaatama. Ministeeriumi tegevust Te oma pöördumises ei maini.

Seega nendin, et Teie 13.04.2015 laekunud avalduses toodud väited Teie pöördumiste ekslikust tõlgendamisest on arusaamatud ega oma tegelikkusega vähimatki seost. 11.03.2015 ja 31.03.2015 saabunud avaldustes ei ole Te soovinud hinnangu andmist Justiitsministeeriumi tegevusele. Pean tõenäoliseks, et olete ise segi ajanud oma eri aegadel esitatud pöördumised ning vääralt seostanud oma pöördumisi Õiguskantsleri Kantseleist saadud vastustega, millel vastavate pöördumistega tegelikku seost ei olegi.

13.04.2015 laekunud pöördumises toodud nõudmisele vastata Teie 07.03.2015, 14.03.2015, 15.03.2015 ja 07.04.2015 avaldustele tõden, et 24.03.2015 kirjaga nr 14-7/150369/1501295 on Teie 07.03.2015 kuupäeva kandvale ja 11.03.2015 laekunud kirjale ammendavalt vastatud ning midagi täiendavat mul nimetatud vastusele lisada ei ole. Vastused Teie 14.03.2015, 15.03.2015 ja 07.04.2015 kuupäevi kandvatele kirjadele leiate käesolevast kirjast.

Olete avaldanud soovi saada vastust Teie kirjale, mille kuupäeva olete tähistanud järgnevalt „170115“. Ma ei ole kindel, millist kirja Te silmas peate. Juhul, kui viitate sellise tähistusega oma 17.01.2015 kuupäeva kandva ja 19.01.2015 Õiguskantsleri Kantseleisse laekunud kirjale, siis sellele on ammendavalt vastatud (koos mitmete muude Teie pöördumistega) 30.01.2015 kirjaga nr 14-7/150132/1500461, mille peaksite olema juba ammu kätte saanud.

Olete palunud koopiaid Teie avaldustest õiguskantslerile. Nendin, et seda taotlust ei ole mul sellisel kujul kahjuks võimalik rahuldada. Olete nimelt aegade jooksul saatnud Õiguskantsleri Kantseleisse kümneid pöördumisi ning kogu sellise teabehulga edastamine on võimatu. Seetõttu piirdun Teile käesoleva kirja aluseks oleva 5 pöördumise koopiade saatmisega (vastavalt 19.03.2015, 17.03.2015, 07.04.2015 ja 09.04.2015. 13.04.2015 laekunud pöördumised) ning samuti menetlusega nr 14-7/150369 seotud pöördumistest koopiade saatmisega (11.03.2015 ja 31.03.2015 laekunud pöördumised) ning lähtudes avaliku teabe seaduse § 23 lõike 2 punktist 3, keeldun ülejäänud osas Teie teabenõuet täitmast. Lisan, et kui täpsustate, milliste pöördumiste koopiaid Te peale juba käesolevale kirjale lisatud koopiade soovite saada, on suure tõenäosusega võimalik need Teile ka saata.

Seoses Teie 19.03.2015 laekunud kirjas sisalduva taotlusega vastata Teile vene keeles kordan juba eeltoodud väidet, et eesti keel on Eesti Vabariigi riigikeel ja asutuste (sh Õiguskantsleri Kantselei) asjaajamiskeel. Seega on ka Õiguskantsleri Kantselei vastused koostatud riigikeeles. Erandlikel asjaoludel on osutunud vajalikuks korraldada vastuse tõlkimine mõnda võõrkeelde, ent antud juhul (ja arvestades eeltoodut) ei ole käesoleva kirja või selle osade tõlkimine võõrkeelde põhjendatud.

Loodan, et toodud selgitused olid abiks. Edastan koopia käesolevast vastusest teadmiseks ka Justiitsministeeriumile.

Lugupidamisega

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Lisa: 10 lehel 1 eks

Koopia: Justiitsministeerium (info@just.ee)